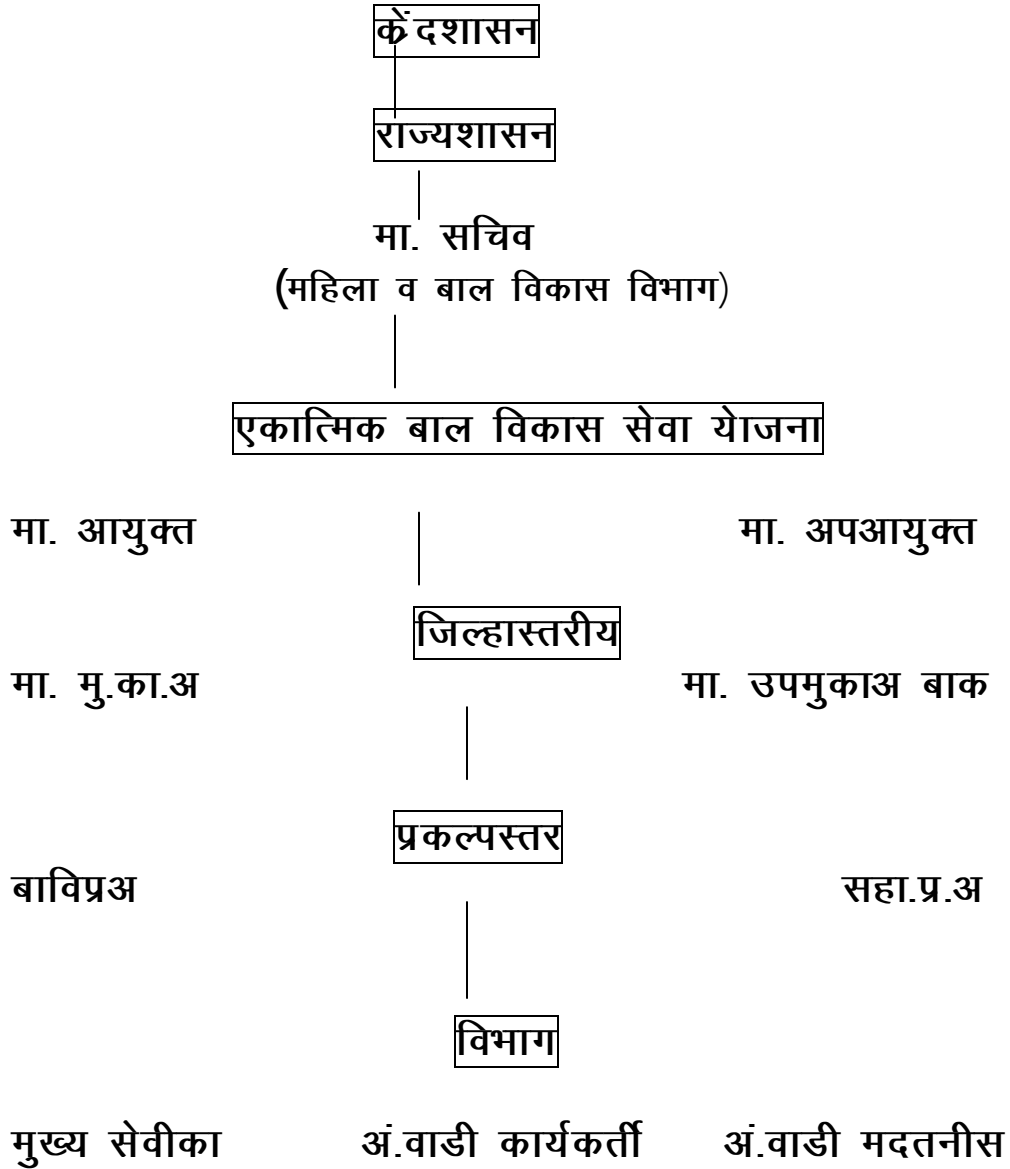

एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना जिल्हा कक्ष जिल्हा परिषद
औरंगाबाद

एकात्मिक बाल विकास सेवायोजनेअंतर्गत प्रशासकीय संरचना

एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना जि.प. अंतर्गत 9 प्रकल्पांतर्गत एकुण 1810 अंगणवाडया मंजुर असुन कार्यरत आहेत.

अक	प्रकल्पाचे नाव	मंजुर व कार्यरत अंगणवाडयाची संख्या
1	औरंगाबाद	263
2	पैठण	253
3	वैजापुर	223
4	गंगापुर	257
5	सिल्लोड	248
6	सोयगाव	90
7	खुलताबाद	89
8	कन्नड	257
9	फुलंब्री	130
	एकुण	1810

एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेची ठळक उद्दीष्टे

- 1) 0 ते 6 वयोगटातील मुलांची आहार व आरोग्य विषयक स्थिती सुधारणे
- 2) मुलांच्या मानसीक, शरिरीक व सामाजीक विकासाचा पाया घालणे
- 3) मुलांमधील आजार , मृत्यु, कुपोषण व शाळा गळतीचे प्रमाण कमी करणे.
- 4) मुलांचे आजार व आरोग्य विषयक काळजी घेण्याची मातेची क्षमता वाढवीणे.
- 5) बाल विकास साधण्यासाठी वेगवेगळ्या विभागामध्ये समन्वय साधणे.

वरील उद्दीष्ट साध्य करण्यासाठी पुढील 6 सेवा अंगणवाडी मार्फत दिल्या जातात.

- 1) पुरक पोषण आहार वाटप
- 2) आरोग्य तपासणी
- 3) संदर्भ सेवा
- 4) रोग प्रतिबंधक लसीकरण
- 5) पोषण व आरोग्य शिक्षण
- 6) शालेय पुर्व शिक्षण

एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेअंतर्गत सन 2002 पासून कुपोषण निर्मुलन अभियान राबविण्यात येत असून सदर अभियानाची उद्दीष्टे खालीलप्रमाणे

- 1) अर्भक मृत्यु दर कमी करणे
 - 2)माता मृत्युचे प्रमाण कमी करणे
 - 3)लोकसंख्या नियंत्रण
 - 4)सर्व मुलांच्या आरोग्याच्या सुधारणा करणे
 - 5)महिला व लहान मुलांच्या व्यक्तीगत स्वास्थ्यसंबंधि जनजागृती निर्माण करणे
 - 6) स्तनपानाचे महत्व ग्रामीण भागातील महिलांना पटवुन देणे
 - 7)छोट्या कुटुंबाविषयी लोकांमध्ये जनजागृती निर्माण करणे
 - 8)कमी वयात होणा-या मुलामुलीचे लग्नाबाबत जनजागृती निर्माण करणे
- सदर अभियानामुळे व विविध उपाययोजना व नाविण्यपूर्ण उपकमामुळे कुपोषित मुलांची संख्या खालीलप्रमाणे कमी होत गेली

सन 2002 पासून वर्षनिहाय कुपोषित मुलांची संख्या खालीलप्रमाणे

अक	वर्ष	श्रेणी 3	श्रेणी 4
1	मार्च 2002	1249	139
2	मार्च 2003	1179	119
3	मार्च 2004	999	87

4	मार्च 2005	37	01
5	मार्च 2006	25	3
6	मार्च 2007	255	27

करण्यात आलेल्या उपाययोजना व उपक्रम

- ❖ 0 ते 6 वयोगट तीमाही 100 टक्के व श्रेणी 3 व 4 ची दरमहा 100 टटके आरोग्य तपासणी
- ❖ बालरोगतज्ञामार्फत तपासणी व आवश्यक ती संदर्भ सेवा
- ❖ दोन वेळ आहार वाटप व उपचारशास्त्रभुत आहार वाटप
- ❖ पर्यवेक्षीका व कार्यकर्ती मार्फत श्रेणी 3 व 4 च्या मुलांना दत्तक घेणे
- ❖ कुपोषण निर्मुलन ट्रस्टची जिल्हास्तरावर स्थापना
- ❖ किशोरी शक्ती योजनेची प्रभावी अंमलबजावणी
- ❖ सामाजीक लेखा परिक्षणाचे सर्व अंगणवाडीस्तरावर प्रात्यक्षीके
- ❖ महिला मेळावे
- ❖ श्रेणी 2 मुक्त औरंगाबाद जिल्हा करण्याबाबत नियोजन
- ❖ एबाविसेयो व आरोग्य या दोन विभागांचा समन्वय

किशोरी शक्ती योजना

एबाविसेयो अंतर्गत सन 2005 पासून किशोरी शक्ती योजना राबविण्यात येत असून शासन निर्णय क एबावि2005/प्रक [238/का-5/दि. 14.9.2006](#) अन्वये गर्ल टु गर्ल अप्रॉच या पध्दतीचा अवलंब करून प्रत्येक अंगणवाडी परिक्षेत्रातून 11 ते 18 वर्ष वयोगटातील 20 किशोरवयीन मुलींची 6 महिन्यासाठी निवड करून त्यापैकी 15 ते 18 वयोगटातील 3 मुलींना अंगणवाडी केंद्राशी संलग्न ठेवण्यात येते.

सदर योजनेची उद्दीष्टे खालीलप्रमाणे

- 1) 11 ते 18 वर्ष वयोगटातील किशोरवयीन मुलींचा पोषण व आरोग्य विषयक दर्जा सुधारणे
- 2) किशोरवयीन मुलींना घरगुती व व्यवसायाभिमुख प्रशिक्षण देवून त्यांना प्रशिक्षित करणे व अर्थाजनासाठी सक्षम बनविणे

3) किशोरवयीन मुलींना आरोग्य व पोषण कुटुंब कल्याण गृह व्यवस्थापन बाल संगोपन व व्यक्तीगत आणि आणि परिसर स्वच्छता इत्यादी विषयाचे शिक्षण देवून त्यांना जागृत करणे व बाल विवाहास प्रतिबंध करणे.

4 किशोरवयीन मुलींना निर्णयक्षमता वाढविण्याच्या दृष्टीकोनातून अनौपचारिक शिक्षण देणे.

एबाविसेयो अंतर्गत महत्वाच्या गठीत समित्या

अंगणवाडी कार्यकर्ती मदतनीस नियुक्तीबाबत

महिला व बाल विकास विभाग मंत्रालय मुंबई यांचे शा.नि.क एबावि-1095/प्रक 89/का-6/दि.1.2.1996 च्या शासन निर्णयान्वये अं.वाडी कार्यकर्ती व मदतनीस नियुक्तीकरिता गठीत करण्यात आलेली समिती

शासकीय सदस्य

1) बाल विकास प्रकल्प अधिकारी	आमंत्रक सदस्य
2) स्थानीक प्रा.आ.केंदाचे वै.अ.	सदस्य
3) गट विकास अधिकारी	सदस्य
4) जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी	सदस्य
5) जिल्हा महिला बाल कल्याण अधिकारी	सदस्य

अशासकीय सदस्य

1) संबंधित जिल्हयाच्या पालकमंत्रयांनी नामनिर्देशीत केलेले जिल्हयातील एक आमदार	अध्यक्ष
2) सभापती, महिला व बाल कल्याण समिती ,जि.प.	सदस्य
3)संबंधित जिल्हयाच्या पालकमंत्रयांनी नामनिर्देशीत केलेला संबंधित पंचायत समितीमधील एक महिला	सदस्य

जन्म मृत्यु नोंदणी व जिवनविषयक आकडेवारी संबंधि विविध स्तरावर गठीत समिती

शा.नि.क संकीर्ण [2001/प्रक 1192/29](#) दि. 12 डिसेंबर 2001 , ग्रा.वि.व ज.वि.मंत्रालय मुंबई

1 जिल्हास्तरीय समितीची रचना खालीलप्रमाणे	
अ) जिल्हाधिकारी	अध्यक्ष
ब) मुख्य कार्यकारी अधिकारी	सहअध्यक्ष
क) सभापती, महिला व बाल कल्याण समिती	सदस्य

ड) सभापती, आरोग्य समिती	सदस्य
ई) जिल्हा आरोग्य अधिकारी	सदस्य
फ) प्रकल्प अधिकारी, आदिवासी विकास	सदस्य
ग) जिल्हा अध्यक्ष , भारतीय वैद्यकीय संघटना	सदस्य
ह) जिल्हा समिती व जनसंपर्क अधिकारी	सदस्य
ज) उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी बाक	सदस्य सचिव

2 पंचायत समिती स्तरावरील समितीची रचना खालीलप्रमाणे

अ सभापती पंचायत समिती	अध्यक्ष
ब गट विकास अधिकारी,	सदस्य
क संबंधित प्रा.आ. केंद्राचे वै.अ.	सदस्य
ड बाल विकास प्रकल्प अधिकारी	सदस्य सचिव
ई पंचायत समितीची महिला सदस्या	सदस्य
फ स्वयंसेवी संस्थांचा प्रतिनीधी	सदस्य

3 गाव स्तरावरील समितीची रचना खालीलप्रमाणे

अ) सरपंच	अध्यक्ष
ब) ग्रामसेवक	सदस्य
क) सहायक परिचारिका	सदस्य
ड) अंगणवाडी सेवीका	सदस्य सचिव
ई) दाई	
फ) महिला ग्रामपंचायत सदस्य	सदस्य
ग) स्वयंसेवी <u>संस्था/महिला</u> मंडळ यांचा प्रतिनीधी	सदस्य